

Η «Φιλοκαλία» και « Το αδιανόητο τίποτα ». του μοναχού Μωυσή Αγιορείτη.

Le monde το 1979: «Καλωσορίζουμε την χώρα της Φιλοκαλίας, την χώρα του Βασιλείου, του Γρηγορίου και του Χρυσοστόμου»

Όταν η Ελλάδα εισήλθε στην Ευρωπαϊκή Ένωση η εφημερίδα «Le Monde» έγραφε: «Σήμερα εισήλθε στην Ευρωπαϊκή κοινότητα η χώρα της Φιλοκαλίας». Η Φιλοκαλία είναι ένα βιβλίο που πρωτοεκδόθηκε στη Βενετία το 1782. Πρόκειται για συγκέντρωση εκλεκτών αγιοπατερικών κειμένων, για όσους αγαπούν την πνευματική ζωή, την ουσιαστική σχέση τους με τον ζώντα Θεό. Συγκεκριμένα κατά τον τίτλο του σημαντικού αυτού βιβλίου, που χαρακτήρισε μία εποχή και ένα τρόπο ζωής, αναφέρεται: «Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών. Συνερανοισθείσα παρά των Αγίων και Θεοφόρων Πατέρων ημών, εν η δια της κατά την πράξιν και θεωρίαν Ηθικής φιλοσοφίας, ο νους καθαίρεται, φωτίζεται και τελειούται...» Μιλάμε λοιπόν για φιλοκαλική εποχή, φιλοκαλικούς πατέρες και φιλοκαλισμό.

Οι συντάκτες του σπουδαίου βιβλίου και τότε κατηγορήθηκαν από ορισμένους ως σκοταδιστές και τους προσήψαν το σκωπτικό προσωνύμιον Κολλυβάδες, για άλλη όμως αιτία. Σήμερα, μετά από μελέτη, έκδοση κειμένων και εκτίμηση η επιστήμη αποφαινεται ότι το έργο τους ήταν λίαν αξιόλογο κι έδωσε πνοή νέα στην ορθόδοξη πνευματική ζωή. Οι πρωτοστάτες του κολλυβαδικού-φιλοκαλικού κινήματος στέφθηκαν υπό αγιωνυμίας και αυτό λέει πολλά.

Μετά από διακόσια χρόνια και πλέον έρχεται ο συγγραφέας Στέλιος Ράμφος, που πέρασε από διάφορα ιδεολογικά ρεύματα, ν' αμφισβητήσει τη φιλοκαλική προσφορά με το νέο του βιβλίο: «Το αδιανόητο τίποτα. Φιλοκαλικά ριζώματα του νεοελληνικού μηδενισμού». Ας σημειωθεί ότι κάποτε μας είχε συγκινήσει με γραφές του και είχαμε μακρές συζητήσεις στην ταπεινή μας Καλύβη, μαζί με τον Κώστα Ζουράρι. Νομίζω ότι ο κ. Ράμφος το παρατραβάει το σχοινί στις ερμηνείες, σχολιασμούς και αναλύσεις του σε κείμενα πού πλησιάζονται, μ' ένα εντελώς άλλο τρόπο.

Εμμέσως πλην σαφώς μας λέει πώς το αντιδυτικό και γνήσια αναγεννητικό κίνημα των ιεροπρεπών Κολλυβάδων, κατά τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, έφερε όλη την κακοδαιμονία στην Ελλάδα. Οι φιλοκαλικοί πατέρες, Γρηγόριος ο Παλαμάς, ο φωστήρας της Θεσσαλονίκης, ο νηπτικός Αγιορείτης, ο μέγας Θεολόγος, ο ησυχαστής και διδάχος, όπως και ο σοφώτατος και πολυγραφότατος, ασκητής του Άθωνα, νεοησυχαστής Νικόδημος ο Αγιορείτης και οι συν αυτώ μακάριοι άνδρες περιόρισαν την Εκκλησία, την έκλεισαν στο καβούκι της, την έβγαλαν εκτός Ιστορίας, ώστε να ταλαιπωρούμεθα έως σήμερα. Το μόνο πού δεν λέει είναι ότι και η σημερινή οικονομική κρίση προέρχεται από την ακολούθηση του πνεύματος του ησυχασμού. Η προκλητική, βάνουση, αθεόφοβη, ωμή και υπερήφανη απαξίωση του ιερού ησυχασμού, του παλαμισμού, του κολλυβαδισμού και φιλοκαλισμού αγγίζει ή ξεπερνά τα όρια της αιρέσεως;

Μάλιστα βρέθηκε καθηγητής της Θεολογικής σχολής του Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης, ο κ. Πέτρος Βασιλειάδης, γνωστός για τις μοντέρνες ιδέες του, να χαρακτηρίσει «συγκλονιστικό» το βιβλίο του κ. Σ. Ράμφου κατά του ησυχασμού. Ότι ο ησυχασμός, λέει, βλέπει μόνο το χθες και όχι το αύριο και δημιουργεί διχασμό στην ψυχή. Ο κ. Π. Βασιλειάδης τονίζει τη ρήση του

κ. Σ. Ράμφου ότι οι μελετητές της Φιλοκαλίας σήμερα μετεωρίζονται «ανάμεσα σε ουράνια προσδοκία και απογεμένη ιστορικότητα».

Είναι λυπηρό να γράφονται αυτά τόσο εύκολα και αυτές οι εντελώς προσωπικές ερμηνείες να επικροτούνται από Θεολόγους και να τις προσυπογράφουν' ότι η Σύνοδος του 1351 έθεσε οριστικά την Εκκλησία στο χρονοντούλαπο της ιστορίας. Η ιστορία όμως, πιστεύω, θα προσπεράσει τέτοιες ιδέες. **Ο κύριος της ιστορίας είναι ο Χριστός και η Εκκλησία είναι το ζωντανό σώμα Του. Αυτός δίνει πνοή στην Εκκλησία και στον κόσμο. Οι ερμηνείες του βιβλίου είναι τόσο πρωτότυπες, όσο παράξενες και οι υψηλές πτήσεις του δημιουργούν ισχυρές πτώσεις και οδηγούν σ' ένα αδιανόητο τίποτα...**

Φιλοκαλία σημαίνει αγάπη του ωραίου. Ο ωραίος είναι ο Χριστός. Η σύνδεση με τον Χριστό ωραιοποιεί τη ζωή μας. Η Φιλοκαλία μας λέει πώς θα επιτευχθεί αυτό. **Ο Ντοστογιέφσκι λέει' η ωραιότητα θα σώσει τον κόσμο. Η ωραιότητα είναι ο Χριστός. Ιδιαίτερα σήμερα σε μια εποχή εκκοσμικεύσεως και αποστασίας έχουμε μεγάλη την ανάγκη του ησυχασμού, της μελέτης της Φιλοκαλίας, της συνδέσεως με τον Χριστό και την Εκκλησία Του.**

Σχόλιο:

Με τὸ Β.Δ. 25 Σεπ/7 Ὀκτ 1833 ἐπεβλήθη ἡ διάλυση μονῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου (τῆς Ἑλλάδος). Ἡ ἀντιβασιλεία ἀφήρεσε τὰ μοναστήρια ἀπὸ τὴν δικαιοδοσία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ὑπήγαγε στὴν δικαιοδοσία τοῦ κράτους. Διέλυσε τετρακόσιες δώδεκα ἀνδρώες μονές τῶν ὁποίων οἱ περιουσίες ἐξηφανισθησαν. Μετὸ Β.Δ. τῆς 25 Φεβ 1834 διελύθησαν ὅλες οἱ γυναικείες μονές πλὴν τριῶν.

Ἡ κυβέρνησις ἔλαβε κατασταλτικὰ μέτρα ἐναντίον ὄλων ἐκείνων ποὺ ἐξεδήλωναν τὴν ἀντιθεσὴ τους πρὸς τις ἀνω «μεταρρυθμίσεις». Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιφρονούντας ἐξορίσθησαν, ἀπειλήθησαν, καὶ ἄλλοι ἐγκατέλειψαν οἰκιοθελῶς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ μοναχὸς Προκόπιος Δενδρινὸς, ἐξορίστηκε. Ὁ Ρεθύμνης Ἰωαννικίος, ὁ πρῶην Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος ἀναγκασθησαν νὰ καταφύγουν εἰς Κων/Πολη.

Διωγμούς υπέστησαν οι επίσκοποι Ρέοντος και Πραστοῦ Διονύσιος, Τήνου Γαβριήλ και Βρεσθένης Θεοδώρητος. (Χρυσ. Παπαδοπουλου, Η εκκλησία της Ελλάδος, Αποστολική Διακονία) Ὁ πατήρ Ἰω. Ρωμανίδης θεωρεῖ ὅτι αὐτὲς οἱ πολιτικὲς εἶχαν ὡς στόχο τὴν ἐξαφάνιση τοῦ ἡσυχασμοῦ ...τὸ ἔργο αὐτὸ τὸ ἀνέλαβε ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς. Αὐτὸς κήρυξε πόλεμο ἐναντίον τοῦ Ἡσυχασμοῦ τότε ποὺ στόχος καὶ τῶν Ρώσων καὶ τῶν Εὐρωπαίων μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 21 ἦταν ἡ ἐκρίζωσις, ἡ ἐκθεμελίωσις τοῦ Ἡσυχασμοῦ ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ Παράδοσι σελ. 107 (αὐτὸ συνέβη λόγω τῆς ἐκκοσμικεύσεως ποὺ ἐπέβαλε ὁ Μ. Πέτρος στὸ Ρωσικὸν ἔθνος), καὶ ...ἡ οὐσία τῆς Ὁρθοδοξίας σήμερα εἶναι μία ἠθικολογία στὴν Ἑλλάδα. Αὐτὰ δὲν διδάσκανε τὰ Κατηχητικὰ στὰ παιδιὰ καὶ οἱ παραεκκλησιαστικὲς ὀργανώσεις ποὺ ἔχουν δυτικὰ πρότυπα καὶ διέβρωσαν τὸ Ὁρθόδοξο πνεῦμα; Λοιπὸν, ἂν κάποιος μετὰ ἀπὸ αὐτὰ θελήσῃ νὰ μάθῃ γιατί κατήντησε ἡ Ὁρθοδοξία σ' αὐτὰ τὰ χάλια, ἄς διαβάσῃ Ἀδαμάντιο Κοραῆ! Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐγκαινίασε αὐτὴ τὴν γραμμὴ στὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐγκαινίασε τὸν διωγμὸ ἐναντίον τοῦ Ἡσυχασμοῦ καὶ τοῦ παραδοσιακοῦ Μοναχισμοῦ, ἐναντίον τῆς Ὁρθοδοξίας... σελ. 27 Αριθμὸς σελίδων ἀπὸ: πρ. Ἰωάννης Ρωμανίδης, Πατερικὴ Θεολογία, ἐκδόσεις Παρακαταθήκη 2004.

Στὴν ἱστορία τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ ὑπάρχουν γεγονότα τὰ ὁποῖα εἶναι σχεδὸν ταυτόσημα μὲ τὰ παραπάνω. Ἐκεῖ, τὰ γεγονότα προέρχονταν ἀπὸ ἀντιπαλότητα τοῦ βασιλέως (Ἐρρίκου) πρὸς τὸν παπικὸ θρόνο. Στὴν δικὴ μας περίπτωσι προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὴν ἀντιπαλότητα τῆς (προτεσταντικῆς) ἀντιβασιλείας πρὸς τὸν πατριαρχικὸ θρόνο τῆς Κων/Πόλεως. Ἔτσι, στὴν Ἀγγλία ...τὸ 1534 ψηφίσθηκε ἀπὸ τὸ κοινοβούλιο ἡ «Πράξις κυριαρχίας» supremacy act συμφωνὰ μὲ τὴν ὁποῖα ὁ βασιλέας προεβλήθη ὡς ὁ μόνος ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ ἀνέλαβε ὅλα σχεδὸν τὰ προνόμια τὰ ὁποῖα ἀνεγνωρίζεντο προηγουμένως στὸν πάπα.

Ὅποιαδήποτε ἄρνησις ἀποδοχῆς τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς θὰ ἐτιμωρεῖτο ἀκόμη καὶ μὲ θανατικὴ ποινὴ. Ὁ Ἐρρίκος ἀποφάσισε, μὲ τὴν συναίνεσι καὶ τοῦ Κοινοβουλίου, νὰ καταργήσῃ τὰ σημαντικότερα μοναστήρια στὰ ὁποῖα ἦτο ἰσχυρὴ ἡ παπικὴ ἐπιρροή, ἐνῶ ἀπὸ τὰ δημευθέντα μοναστηριακὰ κτήματα σημαντικὸ μερίδιο παρεχωρήθη στοὺς εὐγενεῖς (1536).

Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴν κατηργήθησαν 578 ἀπὸ τὰ πλουσιότερα μοναστήρια ἐνῶ ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Ρότσεστερ Ἰωάννης Φισερ {J. Fisher 1469-

1535}) και ὅσοι ἀντιδροῦσαν δημόσια στήν ἀπόφαση αὐτή ἀποκεφαλίσθησαν. Βλ. Φειδάς Εκκλησιαστικὴ Ἱστορία Β΄.

Πηγή : <https://www.antibaro.gr/article/>